

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Nikola Šimková

Písemný projev mládeže v prostředí sociálních sítí se zaměřením
na stavbu vět

Olomouc 2016

vedoucí práce: Mgr. Jana Kusá, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci 20. 4. 2016

.....

podpis

Poděkování

Děkuji Mgr. Janě Kusé, Ph.D. za vedení bakalářské práce, za její cenné rady a připomínky, za vstřícnost a ochotu při konzultacích. Rovněž děkuji všem, kteří mi ochotně poskytli materiál pro praktickou část práce.

Obsah

1	Úvod.....	6
2	Jazyk a komunikace	7
3	Internetová komunikace	8
3.1	Sociální sítě.....	8
3.1.1	Facebook	8
4	Jazyk internetové komunikace	9
4.1	Psanost a mluvenost internetové komunikace.....	9
4.2	Prostěsdělovací funkční styl.....	10
4.2.1	Slohotvorní činitelé	11
5	Syntaktické prostředky se slohotvornou platností.....	12
5.1	Podmětové a bezpodmětné věty	12
5.1.1	Podmětové věty	12
5.1.2	Bezpodmětné věty	12
5.2	Komunikační funkce výpovědi	13
5.2.1	Komunikační funkce asertivní.....	13
5.2.2	Komunikační funkce direktivní.....	13
5.2.3	Komunikační funkce interogativní.....	14
5.2.4	Komunikační funkce komisivní	14
5.2.5	Komunikační funkce permisivní a koncesivní	14
5.2.6	Komunikační funkce varovací.....	15
5.2.7	Komunikační funkce expresivní a satisfaktivní	15
5.2.8	Komunikační funkce deklarativní	15
5.3	Věta jednoduchá a souvětí.....	15
5.3.1	Vedlejší věty nepravé	16
5.4	Motivované modifikace výpovědi.....	16
5.4.1	Elipsa.....	16
5.4.2	Parcelace.....	17
5.4.3	Apoziopeze.....	17
5.4.4	Samostatný větný člen.....	17
5.4.5	Vytýkací opis.....	17
5.4.6	Vsuvka.....	17
5.5	Nemotivované modifikace výpovědi.....	18
5.5.1	Kontaminace.....	18
5.5.2	Atrakce	18
5.5.3	Zeugma.....	18
5.5.4	Anakolut.....	18
5.6	Další výpovědní modifikace.....	19

5.6.1	Substituce	19
5.6.2	Osamostatňování vedlejších vět	19
5.6.3	Osamostatňování hlavních vět v postpozici	20
5.6.4	Kontrakce souvětých konstrukcí	20
5.6.5	Partikulizace hlavních a vedlejších vět	20
5.7	Aktuální větné členění.....	20
6	Úvod praktické části.....	22
7	Analýzy písemných projevů.....	23
8	Výsledky jazykových analýz.....	43
9	Závěr	44
10	Použitá literatura a internetové zdroje.....	45

1 Úvod

Sociální sítě jako prostředek komunikace v dnešní době využívá drtivá většina mládeže. Jedná se totiž o rychlý, bezplatný, pohodlný a efektivní způsob komunikace. Velký nárůst počtu uživatelů sociálních sítí má však také nemalý dopad na jejich jazykový projev. Bakalářská práce je zaměřená na analýzu tohoto typu písemného projevu především ze syntaktického hlediska.

V teoretické části nejdříve obecně představíme pojmy jazyk a komunikace. Poté se zaměříme na internetovou komunikaci, ve stručnosti se v této kapitole budeme zabývat sociálními sítěmi se zaměřením na tu nejpoblárnější u nás i ve světě – Facebook. Uvedeme rovněž specifické znaky jazyka internetové komunikace – zejména kolísání mezi mluveným a psaným projevem.

V následující kapitole teoreticky popíšeme syntaktické prostředky se slohotvornou platností, na které se budeme soustředit při analýzách v praktické části práce. Jedná se zejména o: členitost výpovědi, komunikační funkce výpovědi, věty vedlejší a nepravé věty vedlejší, motivované modifikace výpovědi, nemotivované modifikace výpovědi a aktuální větné členění.

V praktické části provedeme jazykovou analýzu písemného projevu mládeže na sociální síti Facebook s důrazem na stavbu vět a následně analýzu vyhodnotíme.

Cílem této bakalářské práce je posoudit současný stav písemného projevu mládeže na sociálních sítích z hlediska syntaxe a identifikovat syntaktické prostředky typické pro toto prostředí.

2 Jazyk a komunikace

Jazyk je systém znaků, který slouží k výměně obsahů lidského vědomí – k dorozumívání a myšlení. Schopnost člověka využívat tento systém znaků je označována pojmem řeč. Většina rozvinutých jazyků existuje ve dvou podobách: mluvené a psané. Primární podobou jazyka je podoba mluvená, která se rozvíjela od počátků lidské existence. Sekundární, psaná, podoba jazyka se začala objevovat asi před pěti tisíci lety se vznikem písma (Černý, 2008).

Hlavní funkcí jazyka je tedy funkce dorozumivací a komunikativní. Dorozumivacími prostředky a jejich využíváním se zabývá teorie komunikace, která k popisu procesu komunikace využívá obecné schéma – to obsahuje: zdroj informace, kód, signál, kanál a příjemce informace (Čermák, 2011).

Ve zdroji se obsah kóduje podle pravidel daného kódu. V této podobě přechází pomocí signálů určitým kanálem směrem k příjemci, který ho dekóduje. Jazyk (kód) tedy slouží mluvčímu (pisateli) k dosazování slov za významy a poté umožňuje posluchači (čtenáři) dosadit zpět za tyto znaky náležité významy (Černý, 2008).

K úspěšnému průběhu komunikačního procesu je zapotřebí, aby mluvčí (pisatel) i posluchač (čtenář) ovládali stejný kód, jelikož různé jazyky kódují jeden obsah odlišným způsobem. Vedle této podmínky existuje však i několik dalších: mluvčí (pisatel) si nejdříve musí ujasnit obsah sdělení a poté jej verbalizovat (zakódovat). K tomu využívá centrální nervový systém, smyslové orgány, nervosvalovou koordinaci a inteligenci; posluchač (čtenář) rovněž zapojuje centrální nervový systém a smyslové orgány (především sluch, nebo zrak), vedle toho potřebuje schopnost analýzy, intuice a rozhodování, aby byl schopen dekódovat sdělení; vedle schopností mluvčího (pisatele) a posluchače (čtenáře) vyžaduje úspěšný komunikační proces rovněž propustnost kanálu (Černý, 2008).

Jazyk je nejen hlavním prostředkem k dorozumívání a komunikaci, má také důležitou roli v procesu klasifikace jednotlivých předmětů a jevů a v procesu poznávání světa. Má tedy funkci pojmenovavací (jevům a událostem jsou přiřazovány různé pojmy) a kognitivní (jazyk rozvíjí myšlení a pomáhá poznávat mimojazykové skutečnosti).

Mezi další funkce jazyka patří: konativní funkce, referenční funkce, fatická funkce, expresivní funkce, poetická funkce a funkce metajazyková. Psaná podoba jazyka má specifickou funkci: uchovávat informace a přenášet je v prostoru i čase (Čermák, 2011).

3 Internetová komunikace

Internetová komunikace je takový typ komunikace, který je zprostředkován technikou, je vázán na platformu počítačové sítě. Podle Kopeckého (2007) mezi její základní vlastnosti patří: neřízenost, hromadnost, časová i místní neomezenost, závislost na technologickém zabezpečení a závislost na gramotnosti komunikujících. Účastníci internetové komunikace rovněž využívají velké množství komunikačních kanálů i komunikačních kódů – vedle jazyka například grafické a vizuální symboly apod.

Existují dva druhy internetové komunikace: komunikace synchronní, která probíhá v reálném čase a účastníci komunikace jsou přítomni komunikační situaci, a komunikace asynchronní, která se uskutečňuje v různých časových rámcích, účastník komunikace tedy nedostane zpětnou vazbu ihned (Jandová, 2006). Sociální sítě umožňují jak komunikaci synchronní, tak komunikaci asynchronní.

3.1 Sociální sítě

Sociální síť je podle Downinga (2009) definována jako webová stránka, jejímž prostřednictvím si uživatelé vytváří uživatelské profily a následně komunikují s ostatními uživateli, snadně sdílí fotky, hudbu, videa, odkazy apod. V současné době jsou sociální sítě považovány za nejvyužívanější metodu internetové komunikace vůbec. Často je však jejich využívání terčem kritiky, zejména kvůli množství času, které jsou zde uživatelé schopni strávit, a kvůli dalším možným nebezpečím.

V současné době je uživatelům k dispozici celá řada sociálních sítí, tou nejpopulárnější a celosvětově nejužívanější je Facebook.

3.1.1 Facebook

Sociální síť Facebook byla založena v USA v roce 2004 Markem Zuckerbergem. Původně byla určena pouze pro studenty Harvardovy univerzity, v témže roce se však rozšířil i na další univerzity v USA a o rok později ho používaly univerzity a střední školy po celém světě. V roce 2006 byl Facebook zpřístupněn všem osobám starším třinácti let s platnou e-mailovou adresou. V současné době má Facebook více než miliardu aktivních uživatelů po celém světě (Carlson, 2010).

4 Jazyk internetové komunikace

Jednou z charakteristických vlastností internetové komunikace je snaha o úspornost jazyka. V důsledku této snahy dochází k častému nerespektování pravidel – pravopisných, stylistických apod. Podle Kopeckého (2007) je možno v synchronní i asynchronní komunikaci sledovat několik tendencí:

- vynechávání diakritiky
- užívání akronymů
- výskyt slangových výrazů
- narušování gramatické stavby vět
- krátké či neukončené věty
- narušení pořádku slov ve větě
- protahování samohlásek
- používání novotvarů a zkomolenin
- užívání symbolů a emotikonů.

4.1 Psanost a mluvenost internetové komunikace

Specifika psaného projevu vyplývají především z toho, že je určen ke čtení. Využívá tedy různých grafických prostředků (různé typy písma, velikost písma, podtržení apod.) a různých způsobů členění textu (kapitoly, nadpisy, odstavce apod.). K dalším specifikům řadíme například obsahovou sevřenost – v psaném textu většinou pisatel asociativně nepřeskakuje od jednoho tématu k druhému, což je typické pro mluvenou podobu. Pisatel častěji používá delší a rozvitá souvětí, protože čtenář si sám určuje tempo čtení, může se v textu vracet apod. V psaném projevu rovněž převažuje monolog nad dialogem, není možné navázat přímý kontakt se čtenářem, neuplatňují se v něm některé jazykové prostředky často používané v mluvené podobě jazyka a není možné jej doprovázet mimojazykovými prostředky (Krobotová, 2001).

Naopak v mluveném projevu, v konverzaci tváří v tvář, je posluchač přítomen formulování výpovědi mluvčího a již v daném momentně si může připravovat reakce. Hlavním kanálem při tomto typu projevu je kanál zvukový – uplatňují se zde tedy zvukové projevy jazyka (intonace, tempo řeči, barva hlasu, síla hlasu, pauzy aj.). Vedle zvukového se na přenosu podílí také kanál vizuální, účastníci komunikace tedy vzájemně sledují gestiku, mimiku a posturiku (Jandová, 2007).

Z výše uvedených charakteristik vyplývá, že komunikace prostřednictvím internetu je zvláštní druh písemného projevu a nachází se na pomezí projevu psaného a mluveného. Při tzv. chatování je text sice produkován písemnou formou, ale zároveň nese mnoho znaků mluveného projevu. Mezi ně patří například opakování slov, které souvisí s nepřipraveností, dále nespisovná a expresivní slova, vulgarismy, kontaktní slova, citoslovce aj. (Jandová, 2007). Neverbální složka komunikace může být nahrazena například emotikony, zmnožením písmen, psaním velkými písmeny, užitím tří teček k naznačení pauzy (Jandová, 2006).

4.2 Prostěsdělovací funkční styl

Styl každého projevu je ovlivňován mnoha faktory. Konečný výběr a uspořádání výrazových prostředků vyhovuje funkci a cíli komunikace. Mluvčí (pisatel) tedy využívá různých stylů jazyka v závislosti na tom, jakou funkci má projev plnit. Při zobecnění výrazových prostředků se stejnou nebo přibližnou funkcí dochází k vymezení funkčního stylu (Čechová et al., 2003).

Funkční styly se nejčastěji vymezují na styl prostěsdělovací, odborný, publicistický a umělecký. Pro každý z těchto stylů je příznačné používání určitých specifických lexikálních, morfologických, hláskových i syntaktických prostředků. V internetové komunikaci prostřednictvím sociálních sítí je nejčastěji využíván styl prostěsdělovací.

Základní funkcí tohoto stylu je funkce věcně informační. Vyskytuje se tedy v běžném komunikativním styku, který jsou spontánní a vázaný na určitou komunikační situaci.

Co se týče lexikálních prostředků, pro prostěsdělovací funkční styl je typické využívání výrazů s neurčitým nebo širokým významem, různých frazeologických výrazů, názorných přirovnání i metaforických pojmenování. Příznačná je také vysoká frekvence citoslovcí a citových částic. Prostěsdělovací styl často obsahuje také kolokvialismy, pejorativa, deminutiva, slang, vulgarismy a slova cizího původu. Kvůli stručnosti a jednoduchosti sdělení se zde využívá unverbizace, zkratkových slov a eliptických pojmenování (Krobotová, 2001).

K příznakovým syntaktickým prostředkům prostěsdělovacího stylu patří všechny zvláštnosti a nepravidelnosti větné stavby. Vyjadřování vztahů mezi větami nebývá přesné, často se zde vyskytují polysémantické spojovací prostředky (např. *že*, *když*, absolutní *co*). Rovněž dochází k užívání opakovaného formálního podmětu ve větách s podmětem vyjádřeným substantivem (Krobotová, 2001).

Celková kompozice projevu v prostěsdělovacím stylu je volná, není členěná na uzavřené celky. Motivy bývají řazeny asociativně, vyskytují se opakovaně, bývají doplněny vedlejšími

motivы a doplňujícím souvislostmi. V některých projevech nemusí být ani dokončeny (Krobotová, 2001).

4.2.1 Slohotvorní činitelé

Veškeré faktory, které určují výběr výrazových prostředků a ovlivňují styl komunikace, se označují jako slohotvorní činitelé. Dělí se na objektivní slohotvorné činitele – plynou ze všeho, čím je mluvčí (pisatel) obklopen, co jeho projev ovlivňuje a doprovází, a subjektivní slohotvorné činitele, které jsou spjaty s mluvčím (pisatelem) a jeho individualitou (Grepl et al., 1995).

4.2.1.1 Objektivní slohotvorní činitelé

Objektivní slohotvorní činitelé stojí v komunikaci mimo původce sdělení. Mezi tyto činitele se řadí: funkce komunikátu, cíl komunikace, záměr původce, ráz komunikátu, situace a prostředí komunikace, forma komunikátu a kód komunikace, míra připravenosti komunikace, téma komunikátu (Čechová et al., 2003).

4.2.1.2 Subjektivní slohotvorní činitelé

Subjektivní slohotvorní činitelé souvisí s původcem komunikátu – s jeho vlastnostmi a kvalitami. Patří k nim: intelektuální a rozumová vyspělost původce, znalost kódu komunikace, životní zkušenosti a kulturní a společenský rozhled, úroveň všeobecného a odborného vzdělání, schopnost metajazykového myšlení a jazyková uvědomělost, znalost tématu komunikace a vztah k obsahu, zaměstnání a zařazení k určitému sociálnímu prostředí, povahové a mentální vlastnosti, momentální fyzický a psychický stav, vlastnosti související s věkem a pohlavím původce, vztah k adresátovi, osobní sklony, záliby a zvyklosti (Čechová et al., 2003).

5 Syntaktické prostředky se slohotvornou platností

Tato bakalářská práce se zaměřuje na písemný projev mládeže v prostředí sociálních sítí z hlediska syntaxe. V následujících kapitolách proto uvádíme výčet syntaktických prostředků se slohotvornou platností, na které se zaměříme v praktické části práce. Patří k nim zejména: členitost výpovědi, komunikační funkce výpovědi, věty vedlejší a nepravé věty vedlejší, motivované modifikace výpovědi, nemotivované modifikace výpovědi a aktuální větné členění (Krobotová 2001; Bauer a Grepl 1980).¹

5.1 Podmětové a bezpodmětné věty

Jedním ze syntaktických prostředků se slohotvornou platností je členitost výpovědi, podle které se rozlišují věty podmětové (dvojčlenné) a věty bezpodmětné (jednočlenné).

5.1.1 Podmětové věty

Podmětové větné struktury jsou takové struktury, jejichž verbum finitum vyžaduje syntaktickou pozici subjektu. Tato pozice bývá nejčastěji vyjádřena substantivem nebo pronominem v nominativu, výrazem větným nebo infinitivem. U první a druhé osoby tato pozice často nebývá vyjádřena.

Podmětové větné struktury, které mají v pozici subjektu substantivum, je možno znázornit větným vzorcem (S_{subj}) – VF. Je-li subjekt vyjádřen větným výrazem nebo infinitivem, větný vzorec této struktury je následující: $SENT_{\text{subj}} // INF_{\text{subj}} - VF$ (Grepl a Karlík, 1985).

Podmětové větné struktury jsou stylisticky neutrální. Za příznakové jsou považovány struktury s predikátem slovesně-jmenným s elipsou spony, které se vyskytují například v příslovích, různých heslech a novinářských titulcích. Slohově příznakové jsou rovněž větné struktury se všeobecným podmětem (Krobotová, 2001).

5.1.2 Bezpodmětné věty

Bezpodmětné větné struktury jsou takové struktury, jejichž verbum finitum nepřipouští obsazení pozice subjektu. Predikátor takovéto větné struktury má impersonální formu – VF_{imp} , která bývá shodná s tvarem třetí osoby singuláru neutra.

Větný vzorec VF_{imp} tedy použijeme v případě, že struktura obsahuje významové sloveso, které svým tvarem vyjadřuje činnost bez vztahu k původci či nositeli. Tyto větné struktury jsou zpravidla stylisticky neutrální, označují přírodní jevy, tělesné a duševní pocity.

¹ Krobotová (2001) uvádí jako další syntaktický prostředek se slohotvornou platností také polovětné konstrukce, výskyt těchto konstrukcí však v analyzovaném materiálu neočekáváme, proto je do teoretické části nezahrnujeme.

Pokud bezpodmětná věta obsahuje predikátor slovesně-jmenný, je znázorněna vzorcem $V_{imp}^{cop} + PRED$ (Grepel a Karlík, 1985).

Za stylisticky příznakové struktury jsou považovány bezpodmětné věty neslovesné, které jsou běžné v hovorové oblasti a nesou příznak emocionality. Kromě hovorového stylu se uplatňují také v uměleckém stylu, kde slouží k vyjádření spádu děje, v publicistickém stylu, kde se využívají jako výraz citového zabarvení nebo v titulcích s konativní funkcí. Neslovesné věty se dělí na: substantivní, adjektivní, adverbialní, infinitivní, vokativní a citoslovečné (Krobotová, 2001).

5.2 Komunikační funkce výpovědi

Způsobem, jakým mluvčí (pisatel) formuluje svoji výpověď, se snaží dosáhnout u adresáta konkrétního záměru – chce ho například o něčem informovat, nebo od něj informace získat, přimět ho k činnosti, varovat ho, poděkovat, omluvit se apod. Podle úmyslu výpovědi proto rozlišujeme aktuální komunikační funkce výpovědi, přičemž pro klasifikaci těchto komunikačních funkcí jsou stěžejní dvě kritéria: záměr výpovědi a vztah slov k světu. K indikaci komunikačních funkcí slouží prostředky lexikální, morfologické, syntaktické, nebo tzv. explicitní performativní formule (Grepel a Karlík 1998).

5.2.1 Komunikační funkce asertivní

Komunikační funkci asertivní mívají výpovědi, které konstatují nějakou skutečnost. Úmyslem mluvčího (pisatele) je tedy předání informace adresátovi. Jedná se o různá sdělení, hlášení, zprávy, upozornění, tvrzení apod. Mezi prostředky asertivní komunikační funkce patří indikativ nebo kondicionál s klesavou nebo stoupavě klesavou kadencí. Použití explicitních performativních formulí není obvyklé. Asertivní komunikační funkce je stylisticky neutrální a vyskytuje se ve všech slohových projevech (Grepel a Karlík 1998).

5.2.2 Komunikační funkce direktivní

Jedná se o výpovědi s komunikační funkcí výzvovou. Cílem mluvčího (pisatele) tedy je, aby adresát vykonal určitou činnost. S touto funkcí rozlišujeme například rozkaz, příkaz, povel, prosbu, doporučení, pozvání, nabídku apod. K vyjádření komunikační funkce direktivní se využívá imperativ s klesavou nebo stoupavě klesavou kadencí, imperativ pasivní, částice (v případě direktivní funkce často nabývají povahu částic i některá slovesa). Časté je rovněž využívání explicitních performativních formulí (Grepel et al., 1995).

5.2.3 Komunikační funkce interogativní

Jde o výpověď s tázací funkcí – cílem této komunikační funkce je, aby adresát doplnil chybějící informace tazatele. Výpověď je tedy realizována prostřednictvím otázek. Dělíme je na otázky zjišťovací a doplňovací (Grepl a Karlík, 1998).

5.2.3.1 Otázky zjišťovací

V případě otázek zjišťovacích se mluvčí (pisatel) snaží zjistit, zda platí proпозиční obsah kladný, nebo záporný. Zároveň předpokládá, že adresát zná odpověď. V běžné komunikaci se k jejich tvoření využívá indikativ nebo kondicionál a antikadence. Zvláštním typem zjišťovacích otázek jsou otázky presumptivní – mluvčí (pisatel) předpokládá platnost toho, co v otázce kladně nebo záporně vyjadřuje (Grepl a Karlík, 1998).

V rámci zjišťovacích otázek dále vymezujeme tzv. nepravé zjišťovací otázky. Jedná se o výpovědi, jejichž záměrem není získat informaci. Výpovědi s interogativní funkcí tedy připomínají pouze svou formou. Patří sem otázky řečnické a podivové (Grepl et al., 1995).

5.2.3.2 Otázky doplňovací

Mluvčí (pisatel) neočekává kladnou, nebo zápornou odpověď. Od tazatele vyžaduje konkretizaci určitého obsahu. Doplňovací otázky jsou tvořeny pomocí tázacího slova a stoupavě klesavou kadencí. I v rámci doplňovacích otázek rozlišujeme otázky nepravé. Vedle otázek řečnických a podivových jsou to navíc otázky opakované (Krobotová, 2011).

5.2.4 Komunikační funkce komisivní

Výpovědi s komunikační funkcí komisivní vyjadřují závazek mluvčího (pisatele) vykonat obsah výpovědi. Jedná se o výpovědi v podobě slibu, přísahy, závazku, ujištění, odmítnutí. Mezi prostředky komunikační funkce komisivní patří nejčastěji explicitní performativní formule. Tato funkce se vyskytuje především v prostěsdělovacím a v administrativním funkčním stylu (Grepl a Karlík 1998).

5.2.5 Komunikační funkce permisivní a koncesivní

Jedná se o reaktivní výpovědi s komunikační funkcí dovolení, přitakání, souhlasu, nebo naopak nesouhlasu, protestu, ohrazení nebo námitky. Tyto komunikační funkce se nejčastěji vyjadřují explicitními performativními formulami, imperativem, modálními slovesy *moci* a *smět*, souvětnými konstrukcemi s frazeologickými výrazy apod. (Grepl et al., 1995).

5.2.6 Komunikační funkce varovací

Cílem této komunikační funkce je, aby adresát vykonal (popřípadě nevykonal) něco, co by pro něj v případě nesplnění mohlo mít negativní důsledky. Jedná se o různá varování, výhružky a výstrahy. Pro komunikační funkci varovací se využívají explicitní performativní formule, imperativy, opisné imperativy, partikulizované predikátory apod. (Grepl a Karlík 1998).

5.2.7 Komunikační funkce expresivní a satisfaktivní

Úmyslem mluvčího (pisatele) je dát kladné nebo záporné stanovisko k jeho jednání a chování. Řadíme sem výpovědi s funkcí pochvaly, uznání, poděkování, kondolence, výtky, pokárání, výčitky, omluvy a další. Kromě explicitních performativních formulí se k indikaci expresivní a satisfaktivní komunikační funkce používá například imperativ, hodnotící výrazy a řečnické otázky s modálními slovesy (Grepl et al., 1995).

5.2.8 Komunikační funkce deklarativní

Jedná se o komunikační funkci, při které je záměrem mluvčího (pisatele) měnit stav světa. Tato komunikační funkce se využívá například při křtu, sňatku, jmenování, odsouzení apod. Deklarativní komunikační funkce je vyjádřena především expresivními performativními formulami (i v jejich reflexní formě), (Grepl a Karlík 1998).

5.3 Věta jednoduchá a souvětí

Věty s jednoduchou stavbou jsou typické především pro mluvený projev a hovorovou oblast, v písemném projevu se častěji uplatňuje souvětí a jednoduché věty s bohatě rozvitou stavbou (Krobotová, 2001).

Souvětí je prostředek neutrální a je běžné pro všechny stylové oblasti. Je definováno jako syntaktická jednotka, která se skládá ze dvou či více vět spojených ve vyšší mluvnický i obsahový celek. Věty v souvětí ztrácejí svou samostatnost a vytváří mezi sebou sémantické a syntaktické vztahy. Mohou být spojeny buď asyndeticky (tj. beze spojek), nebo syndeticky (tj. pomocí spojovacích výrazů). Podle způsobu spojení se rozlišují dva typy souvětí: parataktické a hypotaktické (Grepl a Karlík 1985).

Při parataktickém spojení zůstávají věty mluvnicky nezávislé. Základními prostředky tohoto spojení jsou: souřadící spojky, souřadící relativní a asyndetické spojení. Objevuje ve všech stylových oblastech, nejběžnější je však pro oblast hovorovou a pro běžně mluvené projevy.

Hypotaxí rozumíme spojení vět, kterým se jedna věta začleňuje do jiné věty jako větný člen. Tato věta je tedy na druhé větě syntakticky závislá. Mezi základní prostředky hypotaktického spojení patří: podřadící spojky, vztažná zájmena a příslovce. Užití hypotaktického souvětí je typické pro psané projevy, především v odborném a publicistickém stylu (Grepel a Karlík 1985).

Od souvětí parataktického je třeba odlišovat souvětí s pouhou juxtapozicí vět (tj. s volným přiřazováním vět). Jedná se o věty, které jsou spjaté pouze tematicky, nevytvářejí vzájemný syntaktický vztah. Nejčastěji se vyskytují v mluvených projevech. V psaných projevech bývají odděleny čárkou, nebo středníkem (Krobotová 2001).

5.3.1 Vedlejší věty nepravé

V některých případech bývají věty spojené hypotakticky, přestože jejich význam se blíží souvětí parataktického typu – jedná se o tzv. nepravé věty vedlejší. Například ve větě *Autobus vjel do zatáčky, aby se zřítíl* vedlejší věta formálně připomíná vedlejší větu účelovou, avšak obsahově se o účel nejedná – hypotaxi je v těchto případech možno snadno nahradit parataxí: *Autobus vjel do zatáčky a zřítíl se*. Nejčastěji rozlišujeme nepravé věty vedlejší účelové, časové, přívlastkové, podmínkové a pojistkové (Krobotová, 2001).

5.4 Motivované modifikace výpovědi

Jedná se o zvláštnosti větné stavby, které vyplývají především z potřeby sdělovat ve výpovědi jen ty nejnütnější informace potřebné k porozumění a ke splnění záměru mluvčího (pisatele). Rovněž slouží k ozvláštnění textu (Grepel a Karlík, 1998).

5.4.1 Elipsa

Elipsa (výpustka) se projevuje vynecháním takových částí výpovědi, které jsou známé ze situace, nebo z kontextu. Rozlišujeme tedy elipsu situační a elipsu kontextovou. Mluvčí (pisatel) může z výpovědi vypustit slovo, více slov, ale také celé věty.

Z hlediska větných členů může být ve výpovědi vynechán: predikát, subjekt, sponové sloveso v slovesně-jmenných predikátech, části složených slovesných tvarů, infinitiv jakožto část složeného přísudku, přísudkové adjektivum a objekt (Grepel et al., 1995).

Elipsa se vyskytuje nejčastěji v hovorovém stylu, ale také v uměleckém a publicistickém (v titulcích, inzerátech, reklamách apod.). V odborném stylu nalezneme nejčastěji elipsu kontextovou (Krobotová, 2001).

5.4.2 Parcelace

Při parcelaci dochází k rozčlenění výpovědi na dílčí fragmenty. Mluvčí (pisatel) tedy záměrně vyčleňuje jednotlivé syntaktické členy. V písemném projevu se jedná o záměrnou parcelaci, která slouží ke zdůraznění určité myšlenky, popřípadě k vyloučení možné víceznačnosti, v mluveném projevu se jedná o dodatečné připojování prvků. Výsledná podoba je však stejná – mluvčí (pisatel) vytváří několik samostatných výpovědí² (Grepl et al., 1995).

5.4.3 Apoziopze

Apoziopze je záměrně nedokončená či přerušená výpověď. V mluveném projevu je její přerušování naznačeno intonací, v písemném projevu pomocí grafických prostředků (nejčastěji třemi tečkami). Apoziopze má emocionální příznak (Krobotová, 2001).

5.4.4 Samostatný větný člen

Jedná se o výpovědi, ve kterých je jeden z větných členů vyčleněn ze základní věty a nahrazen nejčastěji odkazovacím zájmenem. Díky této modifikaci je na samostatný větný člen kladen důraz. Jedné se o prostředek expresivního vyjádření. Objevuje se v hovorovém a uměleckém stylu, častý je také ve sportovní publicistice (Grepl a Karlík 1998).

5.4.5 Vytýkací opis

Vytýkací opis se podobně jako samostatný větný člen užívá k zdůraznění určité části výpovědi. Oproti samostatnému větnému členu má však podobu hypotaktického souvětí. Vyskytuje se ve stylu uměleckém, publicistickém i odborném (Grepl et al., 1995).

5.4.6 Vsuvka

Vsuvka je slovo nebo věta, která rozvíjí, vysvětluje a doplňuje sdělení a která je do věty vložena bez syntaktického začlenění. V mluveném projevu se odlišuje jinou intonací, v psaném projevu se odděluje interpunkcí. Vyskytuje se nejčastěji v prostě sdělovacím, uměleckém a odborném stylu (Krobotová, 2001).

² Některé publikace dodatečné připojování syntaktických členů v mluveném projevu označují pojmem *kompletace* (srov. Daneš, Grepl, Hlavsa 1987).

5.5 Nemotivované modifikace výpovědi

Vedle motivovaných modifikací výpovědi existují rovněž modifikace nemotivované, které jsou považovány za chybu v mluvnické stavbě. V mluvených projevech dochází k těmto modifikacím častěji, zejména kvůli jejich spontánnosti a nepřipravenosti. V písemných projevech vznikají z nevědomosti, z nízké jazykové úrovně pisatele (Grepl a Karlík, 1986). Patří k nim: kontaminace, atrakce, zeugma, anakolut.

5.5.1 Kontaminace

Při kontaminaci dochází ke směšování vazeb dvou sloves, která mají stejný nebo podobný význam. Například ve větě *Přihlíželi na jeho zdravotní stav* je chybně užitá vazba *přihlížet na*, správně měla být použita vazba *přihlížet k*. V tomto případě by vazbu s předložkou *na* tvořilo například sloveso *dívat se*, nebo *brát ohled*. Vazba však byla zaměněna, došlo tedy ke kontaminaci (Bauer a Grepl, 1980).

5.5.2 Atrakce

Atrakcí rozumíme přizpůsobování jednoho tvaru slova slovu druhému, často nadřizenému. Například ve větě *Čistota obce slouží zdraví spoluobčanům* se tvar slova *spoluobčané* přizpůsobil slovesu *sloužit* a byl tedy nesprávně užit v dativu plurálu, namísto genitivu plurálu. Správné by bylo vyjádření *Čistota obce slouží zdraví spoluobčanů*. Některé typy atrakce se však natolik ustálily, že nejsou nadále vnímány jako chybné. Jedná se například o typy *je širší než delší*, *v půli cestě*, *ve většině případech* apod. (Bauer a Grepl, 1980).

5.5.3 Zeugma

Zeugma (jinak také zanedbávání dvojí vazby) vzniká spojením jednoho předmětu s dvěma slovesy, z nichž každé vytváří jinou vazbu. Příkladem takového zanedbání vazby může být například věta *Učili se nasedat a sesedat z vozidel* – sloveso *nasedat* v tomto případě vyžaduje předložku *do*, pisatel však tuto vazbu zanedbal a použil pouze předložku *z*, která vytváří vazbu se slovesem *sesedat*. Správné by tedy bylo následující znění: *Učili se nasedat do vozidel a sesedat z nich* (Krobotová, 2001).

5.5.4 Anakolut

Anakolut, neboli vyšinutí z vazby, vzniká tak, že k začátku výpovědi, který je dále rozvíjen nebo přerušen vsuvkou, se gramaticky chybně připojí zbytek výpovědi. Nejčastěji se

vykytuje v mluvených projevech, jelikož mluvčí často nemá předem promyšlenou výpověď a snadno ztratí přehled o její celkové výstavbě. Příkladem anakolutu je například tato výpověď: *My jsme ráno, jak jsme přišli do školy, byla ve třídě hrozná tma* (správně například *Když jsme ráno přišli do školy, byla ve třídě hrozná tma*), (Bauer a Grepl, 1980; Hubáček, Jandová a Svobodová 2002).

5.6 Další výpovědní modifikace

Pro úplnost v následující kapitole uvádíme výčet dalších výpovědních modifikací podle Grepla a Karlíka (1998). Jedná se především o substituci, osamostatňování vedlejších vět, osamostatňování hlavních vět v postpozici, kontrakci souvětých konstrukcí a partikulizaci hlavních a vedlejších vět.

5.6.1 Substituce

Při substituci dochází k nahrazení vedlejší věty některým jejím jmenným výrazem. Grepl a Karlík (1998) rozlišují tři typy substituce: typ *Mrzí mě ta chalupa* – dochází k vynechání přísudku vedlejší věty podmíněné nebo předmětné, typ *Po sedoloru tě přestane bolet hlava*, který je založen na vynechání vedlejších vět příslovečných a typ *Zlatá Fibingerová*, při kterém dochází k substituci vztahné věty přívlastkové. Správný výklad výpovědi s touto modifikací je vždy silně vázán na konkrétní situaci.

5.6.2 Osamostatňování vedlejších vět

Osamostatňováním vedlejších vět vznikají výpovědi začínající podřadící spojkou – ta v nich ale nabývá povahy částice. Grepl a Karlík (1998) uvádí čtyři typy takovýchto výpovědí.

Typ *že-výpovědi*, které vyjadřují podiv mluvčího (pisatele) nad tím, že se něco stalo jinak, než předpokládal. Příkladem je výpověď: *Že jste si toho nevšiml*. Vznikla osamostatněním vedlejší věty z výpovědi: *Divím se, že jste si toho nevšiml*.

Typ *aby-výpovědi* se používá pro vyjádření varování, výstrahy, výhrůžky (př. *Abych tě neposlal do kouta!*), nebo přání (např. *Aby už bylo jaro!*).

Typ *když-výpovědi* vyjadřuje nejčastěji zklamání a lítost mluvčího (pisatele), používá se tedy jako prostředek k realizaci výtky, výtčity, pokárání (např. *Když ty chodíš pozdě!*) a omluvy (př. *Když já teď přijít nemohu*).

Posledním typem jsou *jako by-výpovědi*, často užívané jako námitka nebo protest (př. *Jako by nemohl přijít včas!*). Někdy mohou naznačovat nejistotu mluvčího (např. *Jako by někdo zvonil!*).

5.6.3 Osamostatňování hlavních vět v postpozici

Osamostatněná hlavní věta, která v celém souvětí stojí za větou vedlejší, začíná nejčastěji částicovými výrazy typu: tak, tedy, beztak, přesto, přece, stejně, však apod. Například ze souvětí *I kdybychom ho pozvali, beztak nepřijde* vznikne touto modifikací výpověď *BeztaK nepřijde!*. Takovéto výpovědi nejčastěji vyjadřují námitku, protiargument (př. *Však můžeme pokračovat zítra*), souhlasný závěr, shrnutí (př. *Tak jsme se dohodli*), dovolení (př. *Tak běž*), naléhání (př. *Tak aspoň ochutnejte!*). Ve formě otázky plní funkci ověřování (př. *Takže to koupil?*).

5.6.4 Kontrakce souvětných konstrukcí

Tato modifikace výpovědi vzniká vynecháním predikátu hlavní věty v antepozici. Zbývá část věty hlavní potom často nabývá povahy částice. Grepl a Karlík (1998) uvádí čtyři typy těchto stažených konstrukcí: modifikované výpovědi se spojkou *že*, které vznikají jak ze souvětí oznamovacích, tak ze souvětí tázacích (př. *Štěstí že přišel; Kdy že to řekl?*); modifikované výpovědi se spojkou *aby* (např. *Co abychom si dali čaj?; Kam abych šel?*); modifikované výpovědi se spojkou *kdyby* (př. *Co kdybys to odnesl?; Co kdyby zabloudil?*); posledním typem jsou modifikované výpovědi se spojkou *když* – tyto výpovědi jsou hovorovější variantou typů se spojkou *kdyby* (př. *Co když se urazí!*).

5.6.5 Partikulizace hlavních a vedlejších vět

Při této modifikaci dochází k oslabování či zániku významové stránky výrazů větných. Tyto výrazy poté nabývají povahu částice. Patří sem zejména ustálené výpovědní útvary následujících typů: *To si piš, že mu to řeknu; Dám za to krk, že přijde; Já ti dám chodit pozdě!; Chraň tě Pánbůh, abys nepřišel!* apod. Uvedené příklady vznikly partikulizací vět hlavních, často ovšem dochází také k partikulizaci vět vedlejších – jedná se hlavně o vedlejší věty se spojkou *když* (př. *Když to musí být, tak tam půjdu; Když myslíš, tak to udělej*).

5.7 Aktuální větné členění

Většina výpovědí v závislosti na kontextu má dvě části – část východiskovou (jinak také východisko nebo téma výpovědi) a část jádrovou (neboli jádro či réma výpovědi). Za východisko je považována ta část výpovědi, která vyjadřuje skutečnost již známou z kontextu nebo z mimojazykové situace. Jádro výpovědi vyjadřuje obsahově novou (a tudíž nejzávažnější) skutečnost. Rozdělení výpovědi na východisko a jádro se označuje jako aktuální větné členění.

Hlavním prostředkem aktuálního větného členění je slovosled. Pokud výpověď začíná částí východiskovou a pokračuje částí jádrovou, jedná se o tzv. objektivní pořádek slov. Tento pořádek je stylisticky bezpříznakový. Pokud je sled východiskové a jádrové části obrácený, jedná se o tzv. subjektivní pořádek slov, který nese emocionální příznak. V mluvených projevech dochází v některých případech k tzv. středovému postavení jádra – mluvčí má tendenci posouvat jádro výpovědi ke středu nebo až k začátku výpovědi. Někdy je takováto pozice jádra ovlivněna dodatkovým přičleňováním částí výpovědi (Grepl a Karlík, 1985; Chloupek 1980).

6 Úvod praktické části

V praktické části práce provedeme jazykovou analýzu částí konverzací mládeže na sociální síti Facebook.

Materiál k analýze jsme získali následujícím způsobem: pomocí sociální sítě Facebook jsme požádali její uživatele ve věku od třinácti do šestnácti let o to, aby nám zaslali části svých facebookových konverzací. Materiál nám mohli poskytnout zcela anonymně, podmínkou bylo uvést pouze věk a pohlaví obou pisatelů.

Při analyzování facebookových dialogů se zaměříme především na stavbu vět.³ Cílem praktické části práce je posoudit současný stav písemných projevů mládeže na sociálních sítích z hlediska syntaxe. Pokusíme se proto identifikovat syntaktické prostředky, které jsou pro toto prostředí typické – například zjistit výskyt motivovaných a nemotivovaných výpovědních modifikací, zjistit poměr v užívání vět jednoduchých a souvětí, určit nejčastěji používané komunikační funkce apod. Při analyzování použijeme výzkumnou metodu kódování a poznámkování.

³ Pravopisných a dalších chyb v analyzovaném materiálu jsme si vědomi, práce je však zaměřena na analýzu písemných projevů mládeže v prostředí sociálních sítí z hlediska syntaxe, proto na ně při analýze nebude brán zřetel.

7 Analýzy písemných projevů

Analýza 1:

A: Broučíne?? :D

B: nooooo? :D

A: Nesměj se a helpni mi :D Zvládneš to? :D

B: Možná :D otázka co to bude :D

A: Ukulele :D Abys chápal...Nějak mě to chytlo a tak jsem se rozhodla si nějaké koupit ale absolutně nevím jaké...Sopránové, ale rozhoduju se jestli plast nebo dřevo a tak :D

B: Já mám dřevo za 400 aj s poštovným a hraje <3

Pisatelka A, patnáctiletá dívka, zahajuje konverzaci pouze familiárním oslovením „*Broučíne*“ s otazníky. Jedná se o eliptickou výpověď, pisatelka záměrně vynechala celou větu, protože vyplývá ze situace. Plné znění by mohlo vypadat následovně: „*Broučíne, jsi online?*“ nebo „*Broučíne, pomůžeš mi?*“ Jedná se tedy o otázku zjišťovací.

Pisatel B, patnáctiletý chlapec, reaguje částicí „*nooooo*“ s otazníkem. Jedná se o bezpodmětnou výpověď neslovesnou. Výpověď by mohla být snadno nahrazena například větou: „*Co potřebuješ?*“. Výpověď je tedy realizovaná otázkou doplňovací.

Pisatelka A reaguje souvětím parataktického typu „*Nesměj se a helpni mi*“. Následně pokládá zjišťovací otázku: „*Zvládneš to?*“

Pisatel B na tuto otázku odpovídá eliptickou výpovědí „*Možná*“ s výpustkou přísudku („*Možná zvládnou*“). Následuje výpověď „*otázka co to bude*“, ve které rovněž došlo k elipse přísudku. Tuto elipsu však nelze považovat za motivovanou modifikaci, protože se jedná o chybné vyjádření. Správné znění výpovědi by nejspíš bylo následující: „*otázka zní: co to bude?*“.

Pisatelka B odpovídá výpovědí s elipsou přísudku: „*Ukulele*“. Dále pokračuje modifikovanou výpovědí s osamostatněnou vedlejší větou „*abys chápal...*“. Tři tečky v této výpovědi nenaznačují apoziopezi, spíše plní funkci pauzy. Pisatelka pokračuje hypotaktickým souvětím, které opět končí třemi tečkami („*Nějak mě to chytlo a tak jsem se rozhodla si nějaké koupit ale absolutně nevím jaké*“). Výpověď pokračuje parataktickým souvětím, v jehož první i třetí větě se opět nachází elipsa přísudku („*Sopránové,*“ namísto „*Chci sopránové,*“; „*jestli plast*“ namísto „*jestli mám koupit plast*“). Vyjádřením „*plast nebo dřevo*“ pisatelka měla namysli „*ukulele, které je vyrobené ze dřeva, nebo z plastu*“ – došlo tedy k substituci vedlejší věty přívlastkové.

Pisatel B odpovídá výpovědí ve formě parataktického souvětí, ve které se také nachází substituce („*Já mám dřevo*“ namísto „*Já mám ukulele, které je ze dřeva*“). Na konci výpovědi je adverbium nahrazeno emotikonem.

Ve výpovědích obou pisatelů se nachází tyto komunikační funkce: interogativní (př. „*Broučine??*“; „*Zvládneš to?*“), asertivní (př. „*Nějak mě to chytlo a tak jsem se rozhodla si nějaké koupit ale absolutně nevím jaké*“) a direktivní („*Nesměj se a helpni mi*“).

Z hlediska aktuálního větného členění pisatelé užívají objektivní pořádek slov.

Oba pisatelé své výpovědi většinou začínají velkým písmenem. Věty však neukončují tečkou, k tomuto účelu používají emotikony. V souvětí je většinou patrná absence čárek (např. „*Nějak mě to chytlo a tak jsem se rozhodla si nějaké koupit ale absolutně nevím jaké*“).

Analýza 2:

A: Ondro? :(

B: Copak?

A: Proc jsi smutnej? :(

B: Protože jsem tě chtěl vidět

A: Chtel? Ted uz nechces? :(

B: Chci

A: Ja se bala ze uz ne :(:-*

B: Ale jo :-*

A: Pusinku... :-* skoda ze je to jen smajlik

B: Jo :-*

Pisatelka A, šestnáctiletá dívka, zahajuje konverzaci pouhým oslovením pisatele B s otazníkem („*Ondro?*“). Jedná se o eliptickou výpověď, pisatelka záměrně vynechala celou větu, protože vyplývá ze situace (k čemuž rovněž napomáhá emotikon vyjadřující smutné emoce).

Pisatel B, patnáctiletý chlapec, reaguje eliptickou výpovědí „*Copak?*“, ve které je vynechán přísudek. Výpověď bez elipsy by měla například tuto podobu: „*Copak se děje?*“, nebo „*Copak potřebuješ?*“, jedná se tedy o otázku doplňovací.

Pisatelka A opět reaguje doplňovací otázkou „*Proč jsi smutnej?*“, která neobsahuje žádnou modifikaci.

Pisatel B odpovídá výpovědí s elipsou hlavní věty: „*Protože jsem tě chtěl vidět*“. Jeho výpověď není ukončená interpunkčním znaménkem.

Reakce pisatelky A je tvořena dvěma otázkami. První otázka „*Chtěl?*“ je otázka podivová a obsahuje elipsu infinitivu *vidět* jakožto součást složeného přísudku. Stejnou modifikaci obsahuje i následující otázka zjišťovací: „*Ted' už nechceš?*“.

Pisatel B odpovídá jednoslovnou výpovědí „*Chci*“, ve které došlo k elizi předmětu i infinitivu ve složeném přísudku („*Chci tě vidět*“).

Pisatelka A reaguje hypotaktickým souvětím. Ve větě hlavní „*Já se bála*“, se nachází elipsa sponového slovesa *být*. Ve vedlejší větě je sloveso „*nechceš*“ nahrazeno pouze částicí „*ne*“.

Pisatel B odpovídá bezpodmětnou větnou strukturou neslovesnou adverbialní („*Ale jo*“).

Pisatelka A reaguje slovem „*Pusinku...*“ – jedná se o výpověď s elipsou přísudku („*Posílám pusinku...*“). Tři tečky ve výpovědi naznačují spíše pauzu než apoiopezi. Výpověď

pokračuje větou „*škoda ze je to jen smajlík*“, ve které došlo ke kontrakci souvětne konstrukce, konkrétně se jedná o typ staženého výpovědního úvaru se spojkou *že*, jehož východiskem je souvětí s hlavní větou oznamovací („*Je škoda, že je to jen smajlík*“).

Pisatel B opět reaguje bezpodmětnou větnou strukturou neslovesnou adverbialní („*Jo*“). Ve výpovědích obou pisatelů je použita komunikační funkce interogativní (př. „*Ondro?*“; „*Copak?*“) a asertivní („*Protože jsem tě chtěl vidět*“; „*Ja se bala ze uz ne*“).

Oba pisatelé ve svých výpovědích používají objektivní pořádek slov.

Výpovědi začínají velkým písmenem. Pokud není výpověď ukončena otazníkem, dochází k absenci interpunkčního znaménka (tečka je nahrazena emotikonem).

Analýza 3:

A: A ty ho chceš?

B: Jo. Ale on ne...ani se nedivím :(co by se mnou delal

A: podle me je to blbec...ty si uzasna holka <3 když te clovek pozna tak zjistí ze si dokonala...si vyjmecna holka...takova vnitřni krasa, takova zabava s tebou, dobry srdce a mnoho dalsiho clovek jen tak nepotka... a vim ze ho miluješ...ze si vazne zamilovana a nehodlas to vzdat :) to je taky skvela vlastnost...ty si vyjmecna...vzpomen si na to az ti bude nejhur

A: Dekuju <3 <3 to je nadherne napsany

Pisatel A, patnáctiletý chlapec, zahajuje konverzaci tím, že pokládá pisatelce B zjišťovací otázku („A ty ho chceš?“)

Pisatelka B, patnáctiletá dívka, odpovídá prostým přitakáním v podobě bezpodmětne větné struktury neslovesné adverbialní („Jo“). Následuje věta, ve které je přísudek „*nechce*“ nahrazen částicí „*ne*“ a která je ukončena třemi tečkami. Pisatelka zřejmě chtěla naznačit pauzu. Dále pokračuje větou „*ani se nedivím*“, ve které došlo k elizi předmětu – vyplývá však z kontextu („*ani se tomu nedivím*“; „*ani se mu nedivím*“). Následně pisatelka B pokládá řečnickou otázku bez otazníku: „*co by se mnou delal*“.

Pisatel A reaguje obsáhlou výpovědí, jejíž věty jsou od sebe odděleny trojtečkou (výpověď pak díky použité interpunkci připomíná spíše volný proud myšlenek). Výpověď začíná větami jednoduchými („*podle me je to blbec*“; „*ty si uzasna holka*“), pokračuje souvětím hypotaktického typu („*když te clovek pozna tak zjistí ze si dokonala*“). V následující větě jednoduché se nachází elipsa podmětu („*si vyjmecna holka*“). Pisatel pokračuje větou, ve které došlo k anakolutu – konec věty nenavazuje na její začátek: „*takova vnitřni krasa, takova zabava s tebou, dobry srdce a mnoho dalsiho clovek jen tak nepotka*“. Pro správné znění věty by musel pisatel změnit pád předmětu. Sloveso *nepotkat* totiž vyžaduje předmět v akuzativu („*takovou vnitřni krasu, takovou zabavu, dobry srdce a mnoho dalsiho clovek jen tak nepotka*“). Pisatel pokračuje souvětím hypotaktického typu, jehož věty vedlejší jsou odděleny trojtečkou („*a vim ze ho miluješ...ze si vazne zamilovana a nehodlas to vzdat*“). Následuje věta jednoduchá, ve které je podmětem ukazovací zájmeno „*to*“, které odkazuje na předchozí větu. Další větou jednoduchou („*ty si vyjmecna*“) pisatel v podstatě opakuje své předchozí vyjádření („*si vyjmecna holka*“). V této větě však nedošlo k elizi podmětu. Následující hypotaktické souvětí je ve formě imperativu („*vzpomen si na to az ti bude nejhur*“). V této výpovědi pisatele A je možné pozorovat určitá specifika typická spíše pro mluvené projevy: výpověď obsahuje anakolut a pisatel se opakuje (což svědčí také o nepřipravenosti a nepromyšlenosti projevu).

Pisatelka B reaguje poděkováním („*Dekuju*“) a větou jednoduchou, ve které je podmětem ukazovací zájmeno *to*, které odkazuje na předchozí výpověď pisatele A („*to je nadherne napsany*“).

Ve výpovědích obou pisatelů převažuje funkce asertivní (př. „*podle me je to blbec*“; „*to je nadherne napsany*“). Dále se zde nachází funkce interogativní realizovaná otázkou zjišťovací (př. „*A ty ho chces?*“) a funkce direktivní („*vzpomen si na to az ti bude nejhur*“).

Z hlediska aktuálního větného členění pisatelé užívají většinou objektivní pořádek slov. Pisatel A však v jedné ze svých výpovědí použil subjektivní pořádek slov, který nese emocionální příznak („*takova vnitrni krasa, takova zabava s tebou, dobry srdce a mnoho dalsiho clovek jen tak nepotka*“).

Pisatelé své výpovědi většinou začínají velkým písmenem, ovšem neukončují je tečkou (buď výpovědi neukončují žádným způsobem, nebo k tomuto účelu používají emotikony). Pisatel A k členění svých delších výpovědí využívá trojtečku (př. „*podle me je to blbec...ty si uzasna holka*“).

Analýza 4:

A: Ahoj Radunko :)

B: Ajuj :)

A: Jak se máš? :)

B: Fáj ty? :)

A: Nemocně :(Copak děláš?

B: Koukám seriál...Copak ti je? :O

A: Nachlazená -_-

Pisatelka A, patnáctiletá dívka, zahajuje konverzaci pozdravem a důvěrným oslovením („Ahoj Radunko“).

Pisatelka B, rovněž patnáctiletá dívka, reaguje pouze pozdravem („Ajuj“).

Pisatelka A poté klade zjišťovací otázku („Jak se máš?“).

Pisatelka B reaguje výpovědí, ve které se nachází elipsa přísudku („Fáj ty?“ namísto „Mám se fáj ty?“). Pokračuje opět výpovědí s elipsou přísudku, která je realizovaná pouhým zájmenem („ty?“). Úplné znění výpovědi by pravděpodobně bylo následující: „Jak se máš ty?“ – je tedy realizovaná prostřednictvím otázky zjišťovací. Výpověď se skládá ze dvou vět s elipsou přísudku, pisatelka je však od sebe graficky nijak neoddělila („Fáj ty?“).

Pisatelka A odpovídá na otázku výpovědí, ve které došlo k elizi přísudku („Nemocně“ namísto „Mám se nemocně“). Následuje opět zjišťovací otázka („Copak děláš?“).

Pisatelka B reaguje výpovědí, v jejíž první větě došlo ke kontaminaci. Sloveso *koukat* ve spojení s předmětem v akuzativu vyžaduje předložku *na*, pisatelka tedy chybně použila bezpředložkovou vazbu. Pravděpodobně došlo k záměně se slovesem *sledovat* („Sleduji seriál“). Věta je ukončena trojtečkou, která plní funkci pauzy. Výpověď pokračuje zjišťovací otázkou („Copak ti je?“).

Pisatelka A reaguje výpovědí s elipsou sponového slovesa *být* v přísudku slovesně-jmenném („Nachlazená“).

Ve výpovědích se objevují komunikační funkce asertivní (př. „Nemocně“; „Koukám seriál“) a interogativní („Jak se máš?“; „Copak děláš?“).

Z hlediska aktuálního větného členění pisatelky používají objektivní pořádek slov.

Obě pisatelky své výpovědi začínají velkým písmenem. Pokud výpověď nekončí otazníkem, používají k ukončení výpovědi emotikony.

Analýza 5:

A: Kláry, nic si nedělej z té Zdeny a kryštofa... to je náš zamilovaný páárek!!

B: Ja jsem v pohode ja spis mam prcu z toho jak je tupa

A: jo no :D já s ní sice chodim na namko po škole atd ale taky z ní mám srandu! i moje sestra

B: Je uplne vypatlana... Ted kdyz si vzpomenu jak se s krystofem nikdo ani nebavi a Zdena si s nim rano tak povidala... z toho neco bude

A: :D Taky si to myslim... třeba už spolu jsou

B: To asi ne ale mohli by krava a vul dokonala kombinace

A: jn :D moje BEST kámoška by byla ta co UMÍ udržet tajemství a nebyla by taková kr...

B: A kdo je tvoje best kamoska ?

A: Julca :D sice je o rok mladší ale to je fuk... hlavně to není Zdena

B: Jo julca je v pohode

A: jn, hlavně není nějak namyšlená... a ty jsi taky fajn... proti tobě nic nemám! ja nevim co všem je

B: Ja to neresim jen Zdena by mela byt rada ze vubec se sni nekdo bavi ja se ji vzdycky zastavala aspon trochu pac mi bylo lito jak do ni vsichni sli ale nic jinyho si nezaslouzi nema se chovat jako krava

B: přesně

Pisatelka A, čtrnáctiletá dívka, zahajuje konverzaci oslovením pisatelky B a výpovědí, která je tvořena dvěma větami jednoduchými. První část výpovědi je modifikovaná – obsahuje substituci. Vedlejší věta předmětná byla nahrazena jejím jmenným výrazem („*Kláry, nic si nedělej z té Zdeny a kryštofa*“ namísto například „*Kláry, nic si nedělej z toho, co ti udělali Zdena a Kryštof*“). Tato část výpovědi je ukončena trojtečkou, která naznačuje pauzu. Výpověď pokračuje větou jednoduchou ukončenou dvěma vykřičníky.

Pisatelka B, patnáctiletá dívka, reaguje výpovědí, která obsahuje větu jednoduchou („*Ja jsem v pohode*“) a hypotaktické souvětí („*ja spis mam prcu z toho jak je tupa*“). Hranice mezi větou jednoduchou a souvětím však není jasně signalizována, pisatelka nepoužila žádný grafický prostředek k jejich oddělení. Zvláštní je také opakování podmětu *ja* v hypotaktickém souvětí. Pisatelka A reaguje přitakáním v podobě bezpodmětné věty neslovesné adverbialní („*jo no*“). Výpověď pokračuje parataktickým souvětím („*já s ní sice chodim na namko po škole atd ale taky z ní mám srandu!*“) a končí větou s elipsou přísudku a předmětu („*i moje sestra*“).

Pisatelka B reaguje výpovědí, jejíž věty jsou od sebe odděleny trojtečkou. Začíná větou jednoduchou s elipsou podmětu („*Je úplně vypatlaná*“ namísto „*Zdena je úplně vypatlaná*“). Pokračuje hypotaktickým souvětím („*Ted když si vzpomenu jak se s krystofem nikdo ani nebavi a Zdena si s ním rano tak povídala...*“), které je rovněž ukončeno třemi tečkami. V tomto případě je však lze považovat za znak apoziopce, autorka totiž končí výpověď větou jednoduchou: „*z toho něco bude*“, což naznačuje, že souvětí není dokončené (plné znění by mohlo vypadat následovně: „*Ted když si vzpomenu jak se s krystofem nikdo ani nebavi a Zdena si s ním rano tak povídala, tak si myslím, že z toho něco bude.*“).

Pisatelka A reaguje výpovědí obsahující dvě věty jednoduché, které jsou od sebe opět odděleny třemi tečkami k naznačení pauzy („*Taky si to myslím...třeba už spolu jsou*“).

Pisatelka B reaguje výpovědí s jedním parataktickým souvětím („*To asi ne ale mohli by*“) a větou jednoduchou („*krava a vul dokonalá kombinace*“). V první větě souvětí je přísudek nahrazen částicí *ne*, ve druhé větě souvětí došlo k elipse části přísudku („*To asi ne ale mohli by*“ namísto „*To asi ne ale mohli by být*“). Ve větě jednoduché došlo taktéž k elizi přísudku („*krava a vul dokonalá kombinace*“ namísto „*krava a vul je dokonalá kombinace*“). V celé této výpovědi chybí interpunkční znaménka, hranice mezi větami jsou tedy těžko rozlišitelné.

Pisatelka A reaguje přitakáním v podobě akronymu („*jn*“). Poté pokračuje výpovědí s hypotaktickým souvětím („*moje BEST kámoška by byla ta co UMÍ udržet tajemství a nebyla by taková kr...*“), ve kterém chybí čárky. Výpověď je ukončena trojtečkou, která v tomto případě značí apoziopci.

Pisatelka B pokládá zjišťovací otázku: „*A kdo je tvoje best kamoska?*“

Pisatelka A odpovídá jednoslovnou výpovědí s elipsou přísudku („*Julča*“ namísto „*Julča je moje best kámoška*“). Výpověď pokračuje parataktickým souvětím, ve kterém chybí čárka („*sice je o rok mladší ale to je fuk*“), a končí větou jednoduchou („*hlavně to není Zdena*“). Souvětí je od věty jednoduché oddělené trojtečkou.

Pisatelka B reaguje přitakáním a nemodifikovanou výpovědí v podobě věty jednoduché („*Jo julca je v pohode*“).

Pisatelka A reaguje přitakáním a třemi větami jednoduchými, které jsou odděleny trojtečkou („*hlavně není nějak namyšlená...a ty jsi taky fajn...proti tobě nic nemám!*“). V první větě jednoduché došlo k elizi podmětu („*hlavně není nějak namyšlená...*“). Výpověď končí hypotaktickým souvětím, ve kterém chybí čárka a které začíná malým písmenem („*ja nevím co všem je*“).

Pisatelka B reaguje obsáhlou výpovědí, která neobsahuje interpunkci. Hranici mezi větami je tedy velmi těžko rozlišitelná („*Ja to neresim jen Zdena by mela byt rada ze vubec se*“).

sni nekdo bavi ja se ji vzdycky zastavala aspon trochu pac mi bylo lito jak do ni vsichni sli ale nic jinyho si nezaslouzi nema se chovat jako krava“). Výpověď pravděpodobně začíná větou jednoduchou (*„Ja to neresim.“*), pokračuje hypotaktickým souvětím, ve kterém pisatelka použila chybný slovosled (*„jen Zdena by mela byt rada ze vubec se sni nekdo bavi“* namísto *„jen Zdena by mela byt rada ze se s ni vubec nekdo bavi“*), dalším hypotaktickým souvětím (*„ja se ji vzdycky zastavala aspon trochu pac mi bylo lito jak do ni vsichni sli ale nic jinyho si nezaslouzi.“*) a končí větou jednoduchou s elipsou podmětu (*„nema se chovat jako krava.“*).

Pisatelka A reaguje bezpodmětnou větou neslovesnou adverbialní (*„přesně“*).

Ve výpovědích obou pisatelek se nachází nejčastěji komunikační funkce asertivní (př. *„Ja jsem v pohode ja spis mam prcu z toho jak je tupa“*). Dále komunikační funkce interogativní realizovaná otázkou doplňovací (*„A kdo je tvoje best kamoska?“*) a funkce direktivní (*„nic si nedělej z té Zdeny a kryštofa“*).

Pisatelky ve svých výpovědích používají objektivní pořádek slov.

Výpovědi obou pisatelek začínají někdy velkým písmenem, někdy ovšem také malým písmenem. Pokud výpověď nekončí vykřičníkem, otazníkem, nebo emotikonem, dochází k absenci tečky. K vnitřnímu členění svých výpovědí pisatelky užívají trojtečku.

Analýza 6:

A: Ahoj Naty :)

B: ahojky :)

A: Naty psaly ste dneska nákej test ? :))

B: nene

A: Ani z aj ? :))

B: ne...jenom jsme zapisovali známky z testu...ve středu prej píšem :)

A: Díky :))

B: :)... a já mela v přírodopisu záchvat smíchu :D

A: Z čeho ? :D

B: Anička a Verča dělali opět blbosti a Petra si furt prohlížela tamty obrázky... víš co myslím???

:D a ještě k tomu něco pokaždé řekla :D

A: :D :D

Konverzace dvou třináctiletých dívek je zahájena úvodními replikami – pozdravy, popř. oslovením („Ahoj Naty“; „ahojky“).

Pisatelka A poté oslovuje pisatelku B a pokládá jí zjišťovací otázku („Naty psaly ste dneska nákej test ?“)

Pisatelka B odpovídá na otázku bezpodmětnou větnou strukturou neslovesnou („nene“).

Pisatelka A zřejmě považuje odpověď za nedostatečnou, pokládá proto další zjišťovací otázku. Tato otázka je modifikovaná – obsahuje elipsu přísudku a předmětu („Ani z aj?“ namísto „Ani z aj jste nepsali test?“).

Pisatelka B odpovídá opět bezpodmětnou větnou strukturou neslovesnou („ne“), která je ukončena trojtečkou k naznačení pauzy. Poté pokračuje výpovědí, která obsahuje dvě věty jednoduché rovněž oddělené trojtečkou („ne jenom jsme zapisovali známky z testu“; „ve středu prej píšem“).

Pisatelka A reaguje poděkováním („Díky“).

Pisatelka B reaguje na poděkování emotikonem, který je od druhé části výpovědi oddělený trojtečkou. Následuje výpověď v podobě věty jednoduché, která obsahuje elipsu sponového slovesa *být* v přísudku slovesně-jmenném („a já mela v přírodopisu záchvat smíchu“).

Pisatelka A pokládá doplňovací otázku s elipsou přísudku a předmětu („Z čeho?“ namísto „Z čeho jsi měla záchvat smíchu?“).

Pisatelka B odpovídá parataktickým souvětím („*Anička a Verča dělali opět blbosti a Petra si furt prohlížela tamty obrázky*“) a následně pokládá otázku („*víš co myslím???*“), která má povahu otázky řečnické – pisatelka totiž předpokládá kladnou odpověď, nečeká na reakci a ihned doplňuje svoji výpověď větou jednoduchou s elipsou podmětu („*a ještě k tomu něco pokaždé řekla*“).

Pisatelka A reaguje výpovědí obsahující pouze emotikony.

Ve výpovědích se nachází komunikační funkce asertivní (př. „*jenom jsme zapisovali známky z testu*“) a interogativní (př. „*Naty psaly ste dneska nákej test ?*“).

Obě pisatelky většinou používají ve svých výpovědích objektivní pořádek slov. Pisatelka B však jednou použila pořádek subjektivní – začala tedy svoji výpověď jádrem výpovědi, aby ho zdůraznila („*ve středu prej píšem*“).

Pisatelka A začíná své výpovědi velkým písmenem, na rozdíl od pisatelky B, která začíná vždy písmenem malým. Obě pisatelky ovšem své výpovědi neukončují tečkou (pokud není výpověď ukončena otazníkem, používají k tomuto účelu emotikony). Pisatelka B k vnitřnímu členění svých výpovědí používá trojtečku.

Analýza 7:

A: jeden jedinej duvod proc sis me odebral z pratel?!

B: Stal se z tebe typickej Opatovičák...kouříš

A: Aha Michala te pekne zmenila stal se z tebe někdo kdo vubec nejsi...a dost si me tim cos tedka rekl nastvalo...hlavne ze ty ses svatej!

B: změnil jsem se už před Míšou ;)

A: podrazak!

B: Klidně mě urážej...od tebe to nebolí ;)

A: neurazim rikam pravdu a to ze s nema chodim ven neznamena ze me muzes obvinovat oni sou to co mi chybelo,kamaradi

Pisatelka A, čtrnáctiletá dívka, zahajuje konverzaci výpovědí ve formě hypotaktického souvětí, v jehož hlavní větě došlo k elipse přísudku („*jeden jedinej duvod proc sis me odebral z pratel?!*“ namísto například „*Můžeš uvést jeden jedinej duvod proc sis me odebral z pratel?!*“).

Pisatel B, patnáctiletý chlapec, reaguje výpovědí, která obsahuje dvě věty jednoduché oddělené trojtečkou („*Stal se z tebe typickej Opatovičák...kouříš*“).

Reakce pisatelky A začíná bezpodmětnou větnou strukturou citoslovečnou („*Aha*“). Pokračuje výpovědí, která obsahuje větu jednoduchou („*Michala te pekne zmenila*“) a hypotaktické souvětí („*stal se z tebe někdo kdo vubec nejsi*“). V této výpovědi ovšem věta jednoduchá splývá se souvětím, nejsou od sebe odděleny interpunkčním znaménkem. Výpověď je ukončena trojtečkou k naznačení pauzy. Pisatelka pokračuje výpovědí, která obsahuje anakolut – konec výpovědi gramaticky nenavazuje na její začátek („*a dost si me tim cos tedka rekl nastvalo*“). Pisatelka pokračuje modifikovanou výpovědí, která má podobu stažené souvětí konstrukce („*hlavne ze ty ses svatej!*“).

Pisatel B reaguje výpovědí, ve které došlo k substituci vedlejší věty časové („*změnil jsem se už před Míšou*“ namísto „*změnil jsem se už před tím, než jsem začal chodit s Míšou*“).

Pisatelka A reaguje bezpodmětnou větnou strukturou neslovesnou substantivní („*podrazak!*“).

Pisatel B reaguje dvěma větami jednoduchými, které jsou oddělené třemi tečkami („*Klidně mě urážej...od tebe to nebolí*“).

Následná výpověď pisatelky A obsahuje větu jednoduchou s elipsou podmětu a předmětu („*neurazim*“), další větu jednoduchou („*rikam pravdu*“), hypotaktické souvětí („*a to ze s nema chodim ven neznamena ze me muzes obvinovat*“) a větu jednoduchou, která obsahuje

modifikaci v podobě samostatného větného členu („*oni sou to co mi chybelo,kamaradi*“). Hranice vět je ovšem jen těžko rozlišitelná kvůli chybějící interpunkci.

Ve výpovědích obou pisatelů se nachází komunikační funkce asertivní (př. „*Stal se z tebe typickej Opatovičák*“) a interogativní („*jeden jedinej duvod proc sis me odebral z pratel?!*“).

Pisatelé používají ve svých výpovědích objektivní pořádek slov.

Výpovědi obou pisatelů začínají většinou malým, někdy ale také velkým písmenem. Na koncích výpovědí dochází k absenci tečky. K vnitřnímu členění výpovědí používají pisatelé trojtečku. Pisatelka A však často nepoužívá žádné prostředky ke členění své výpovědi, proto hranice vět splývají.

Analýza 8:

A: Zdar...jdeš zítra do školy? :D

B: Jo :D

A: Ok :D Pozdravuj ségru... a aj Adama jestli je u vás :D

B: Není tady :D

A: a koukala ses už na tu pajdu? to je děs :D

B: nene...ty to už umíš? :O

A: Vůbec :D...a to jsou moje známky fakt nanic :D

B: jsem na tom stejně :D

Pisatelka A, patnáctiletá dívka, zahajuje konverzaci pozdravem („Zdar“), který je od zbytku výpovědi oddělený třemi tečkami. Následně pokládá zjišťovací otázku („jdeš zítra do školy?“).

Pisatelka B, rovněž patnáctiletá dívka, vyjadřuje svůj souhlas bezpodmětnou větnou strukturou neslovesnou („Jo“).

Pisatelka A reaguje rovněž bezpodmětnou větnou strukturou neslovesnou adverbialní („Ok“). Poté pokračuje ve výpovědi větou jednoduchou („Pozdravuj ségru“), která je ukončena třemi tečkami. Následně pisatelka doplňuje svoji výpověď hypotaktickým souvětím, v jehož první větě došlo k elipse přísudku („a aj Adama jestli je u vás“ namísto „a pozdravuj aj Adama jestli je u vás“).

Pisatelka B reaguje výpovědí s elipsou podmětu („Není tady“).

Pisatelka A poté pokládá zjišťovací otázku („a koukala ses už na tu pajdu?“). Její výpověď končí větou jednoduchou („to je děs“).

Pisatelka B odpovídá bezpodmětnou větnou strukturou neslovesnou („nene“), která je ukončena trojtečkou. Pokračuje otázkou zjišťovací („ty to už umíš?“).

Pisatelka A na otázku odpovídá výpovědí, ve které došlo k elizi přísudku a předmětu („Vůbec“ namísto „Vůbec to neumím“) a která je opět ukončena trojtečkou. Výpověď končí větou jednoduchou („a to jsou moje známky fakt nanic“).

Pisatelka B reaguje větou jednoduchou s elipsou podmětu⁴ („jsem na tom stejně“ namísto „já jsem na tom stejně“).

⁴ Elipsa zájmena v pozici podmětu je ovšem v českém jazyce obvyklá. Zájmeno se používá pouze v určitých případech – např. v případě vytčení do protikladu, zdůraznění apod.

Ve výpovědi pisatelek se objevuje komunikační funkce asertivní (př. „*a to jsou moje známky fakt nanič*“), interogativní („*jdeš zítra do školy?*“) a direktivní („*Pozdravuj ségru*“).

Z hlediska aktuálního větného členění se obě pisatelky vyjadřují výpověďmi s objektivním pořádkem slov.

Některé výpovědi pisatelek začínají velkým písmenem, některé ovšem začínají písmenem malým. Pokud výpověď nekončí otazníkem, používají k ukončení namísto tečky emotikony.

Analýza 9:

A: nazdar špagetoooo :D

B: ahoooj racochejle :D

A: jak se máš? :)

B: skvěle :D ty?

A: taky :P...málem sem přijela o vejkendu k vám

B: a proč jen málem?

A: protože babka s dědkem maj zlatou svatbu :(... hrozně mě to štve :((

B: Tady je stejně nuda...

A: není

B: je...a navíc tenhle víkend bude rybářská :(

A: co to? :D

B: taková kulturní akce...hroznej opruz :D

Konverzace je zahájena úvodními pozdravy s familiárními osloveními, které nejsou oddělené čárkou („*nazdar špagetoooo*“, „*ahoooj racochejle*“).

Pisatelka A, patnáctiletá dívka, poté pokládá doplňovací otázku („*jak se máš?*“).

Pisatel B, patnáctiletý chlapec, odpovídá eliptickou výpovědí s výpustkou přísudku („*skvěle*“ namísto „*mám se skvěle*“). Následně pokračuje doplňovací otázkou s elipsou přísudku a tázacího příslovce („*ty?*“ namísto „*jak se máš ty?*“).

Pisatelka A na otázku odpovídá výpovědí, která opět obsahuje elipsu přísudku a příslovečného určení způsobu („*taky*“ namísto „*taky se mám skvěle*“) a která je ukončena trojtečkou. Poté pokračuje nemodifikovanou větou jednoduchou („*málem sem přijela o vejkendu k vám*“).

Pisatel B reaguje výpovědí realizovanou pomocí otázky doplňovací s elipsou přísudku („*a proč jen málem?*“ namísto „*a proč jsi přijela jen málem?*“).

Pisatelka A na otázku odpovídá souvětím hypotaktického typu, které ovšem obsahuje elipsu věty hlavní („*protože babka s dědkem maj zlatou svatbu*“). Výpověď končí větou jednoduchou („*hrozně mě to štve*“). Souvětí a věta jednoduchá jsou od sebe odděleny trojtečkou.

Pisatel B reaguje větou jednoduchou ukončenou trojtečkou, která ovšem neznačí apoziopezi („*Tady je stejně nuda...*“).

Pisatelka A reaguje výpovědí s elipsou podmětu a příslovečného určení místa („*není*“ namísto „*není tam nuda*“).

Pisatel B oponuje rovněž výpovědi s elipsou podmětu a příslovečného určení místa („*je*“ namísto „*je tady nuda*“), která je ukončená trojtečkou. Výpověď končí větou jednoduchou s elipsou substantiva ve spojení s adjektivem. Adjektivum v této výpovědi tedy přebírá větněčlenskou funkci substantiva („*a navíc tenhle víkend bude rybářská*“).

Pisatelka A reaguje zjišťovací otázkou s elipsou přísudku („*co to?*“ namísto „*co to je?*“).

Pisatel B odpovídá výpovědí, která obsahuje dvě věty jednoduché s elipsou podmětu a přísudku („*taková kulturní akce*“ a „*hroznej opruz*“). Obě věty jednoduché jsou oddělené trojtečkou.

Ve výpovědích obou pisatelů jsou použity komunikační funkce asertivní (př. „*málem sem přijela o vejkendu k vám*“) a interogativní (př. „*jak se máš?*“).

Z hlediska aktuálního větného členění pisatelé používají objektivní pořádek slov.

Oba pisatelé začínají ve většině případů výpovědi malým písmenem. Pokud není věta ukončena otazníkem, nepoužívají na konci interpunkční znaménka – k ukončení věty slouží emotikony.

Analýza 10:

A: čus ;)

B: cau

A: už jsi zkoušel hrát nějakou melodii podle sluchu? :P

B: mn...jen podle not sem lama :/

A: tak zkoušej :P

B: proč?

A: páč po nějaký době to budeš zvládat aj podle sluchu :D musíš se přece hudebně vzdělávat :D

B: já ti nevím...mě už to tolik nebere :/

A: ahá :(...mě to nebralo od začátku...ale teď mě to chytlo

Po úvodních pozdravech obou pisatelů („čus“ a „cau“) pokládá pisatelka A, šestnáctiletá dívka, pisateli B zjišťovací otázku („*už jsi zkoušel hrát nějakou melodii podle sluchu?*“). V této výpovědi došlo k elipse výrazu v adverbiální pozici označující nástroj (například „*už jsi zkoušel hrát na klavír nějakou melodii podle sluchu?*“).

Pisatel B, patnáctiletý chlapec, odpovídá bezpodmětnou větnou strukturou neslovesnou v podobě akronymu („*nn*“), která je od zbytku výpovědi oddělena trojtečkou. Pisatel pokračuje ve výpovědi dvěma větami jednoduchými, které od sebe nejsou odděleny – pisatel nepoužil interpunkční znaménka a velká počáteční písmena („*jen podle not sem lama*“). První věta jednoduchá je modifikovaná – obsahuje elipsu přísudku („*jen podle not*“ namísto „*zkoušel jsem hrát jen podle not*“).

Pisatelka A reaguje výpovědí s elipsou předmětu a s elipsou příslovečného určení způsobu („*tak zkoušej*“ namísto „*tak zkoušej hrát podle sluchu*“).

Pisatel B reaguje doplňovací otázkou („*proč?*“), která je realizovaná pouze pomocí příslovce. Jedná se tedy o eliptickou výpověď s výpustkou přísudku a předmětu („*proč to mám zkoušet?*“).

Pisatelka A reaguje výpovědí, v jejímž prvním hypotaktickém souvětí došlo k elizi hlavní věty („*páč po nějaký době to budeš zvládat aj podle sluchu*“ namísto například „*Musíš to zkoušet, páč po nějaký době to budeš zvládat aj podle sluchu*“). Výpověď pisatelky končí nemodifikovanou větou jednoduchou („*musíš se přece hudebně vzdělávat*“).

Pisatel B reaguje dvěma větami jednoduchými, které jsou od sebe odděleny trojtečkou („*já ti nevím...mě už to tolik nebere*“). V první větě jednoduché je použit dativ kontaktní („*já ti nevím*“).

Pisatelka A reaguje bezpodmětnou větnou strukturou neslovesnou citoslovečnou („ahá“), která je od zbytku výpovědi oddělená trojtečkou. Výpověď pokračuje parataktickým souvětím, které není graficky oddělené čárkou, ale rovněž třemi tečkami („mě to nebralo od začátku...ale teď mě to chytlo“).

Ve výpovědích obou pisatelů jsou použity tyto komunikační funkce: asertivní (př. „jen podle not sem lama“), interogativní realizovaná otázkami zjišťovacími a doplňovacími (př. „už jsi zkoušel hrát nějakou melodii podle sluchu?“; „proč?“) a direktivní („tak zkoušej“).

Z hlediska aktuálního větného členění pisatelé používají objektivní pořádek slov.

Oba pisatelé začínají své výpovědi malým písmenem. Pokud není věta ukončena otazníkem, nepoužívají na konci interpunkční znaménka (ve většině případů používají emotikony).

8 Výsledky jazykových analýz

Z jazykových analýz facebookových konverzačních dialogů vyplývá, že mládež ve věku od třinácti do šestnácti let se nejčastěji v prostředí sociálních sítí vyjadřuje pomocí vět jednoduchých. Tento fakt je samozřejmě podřízen snaze o úspornost jazyka, může ovšem znamenat také málo rozvinutou aktivní slovní zásobu, což je ovlivněno subjektivními slohotvornými činiteli (zejména věkem). Často užívá rovněž bezpodmětné větné struktury neslovesné namísto vět slovesných – především k vyjádření souhlasu či nesouhlasu.

Méně častý byl výskyt souvětí. Pokud se však v analyzovaném materiálu vyskytlo, pisatelé používali chybně interpunkci – většinou došlo k úplné absenci čárky. Jestliže měl pisatel potřebu nějakým způsobem svoji výpověď rozčlenit, použil k tomuto účelu trojtečku. V analyzovaných souvětích také často docházelo k elipse věty hlavní, což opět značí snahu o co nejkratší vyjádření.

Z motivovaných modifikací výpovědi se nejčastěji ve facebookových dialozích mládeže objevovala elipsa. Pisatelé užívali elipsu podmětu, přísudku, sponového slovesa, předmětu, ale i celých výpovědí. Opět se tak potvrzuje fakt, že pisatelé v prostředí sociálních sítí mají tendenci být co nejstručnější a nejúspornější ve svých výpovědích.

Zajímavým zjištěním je téměř nulový výskyt nemotivovaných modifikací výpovědi. Pokud se v analýzách tento typ modifikace objevil, jednalo se o anakolut – tato modifikace je nejtypičtější pro mluvený projev, její výskyt tedy potvrzuje, že konverzace v prostředí sociálních sítí stojí na pomezí psanosti a mluvenosti.

Co se týče dalších modifikací, pisatelé nejvíce užívali substituci. Občas jsme v analyzovaném materiálu zaznamenali rovněž výskyt kontrakce souvětěné konstrukce. Užívání obou těchto modifikací opět vyplývá ze snahy o úspornost vyjádření.

Nejčastěji zaznamenané komunikační funkce byly funkce asertivní a interogativní. Funkce interogativní byla realizovaná prostřednictvím otázek zjišťovacích i doplňovacích.

Z hlediska aktuálního větného členění se pisatelé nejčastěji vyjadřovali výpověďmi s objektivním pořádkem slov.

Většina pisatelů ve facebookových konverzacích nepoužívala velká počáteční písmena a tečky na konci vět. Pokud výpověď nekončila otazníkem nebo vykřičníkem, namísto tečky k ukončení užívali emotikony. Specifickým interpunkčním znaménkem pro projev v prostředí sociálních sítí je trojtečka – pisatelé ji velice často užívali k vnitřnímu členění svých výpovědí a rovněž na konci vět. Výjimkou však nebyly ani výpovědi, které nebyly nijak členěné a hranice mezi větami byly jen těžko rozlišitelné.

9 Závěr

V teoretické části práce jsme se nejdříve zabývali obecnou charakteristikou pojmů jazyk a řeč, internetová komunikace a jazyk internetové komunikace. Nejobsáhlejší kapitola teoretické části byla věnována syntaktickým prostředkům se slohotvornou platností, mezi které patří zejména: členitost výpovědi, komunikační funkce výpovědi, věty vedlejší a nepravé věty vedlejší, motivované modifikace výpovědi, nemotivované modifikace výpovědi a aktuální větné členění.

Následně jsme provedli jazykovou analýzu dialogů mládeže z prostředí sociální sítě Facebook. Analýzu jsme zaměřili především na stavbu vět.

Z jazykových analýz vyplynulo, že stavba vět ve vyjadřování mládeže na sociálních sítích se plně podřizuje snaze o úspornost výpovědi – nejčastěji se totiž mládež vyjadřuje pomocí vět jednoduchých a bezpodmětných neslovesných větných struktur, z modifikací výpovědi se nejčastěji vyskytovala elipsa a substituce.

Za velmi pozitivní považujeme téměř nulový výskyt nemotivovaných modifikací – ve výpovědích mládeže tedy téměř nedochází k chybné stavbě věty.

Naopak jako negativní vnímáme způsob, jakým mládež člení své výpovědi v prostředí sociálních sítí. Výpovědi většinou nezačínají velkým písmenem ani neukončují tečkou. Při použití souvětí dochází buď k absenci čárek, nebo k jejich nahrazení trojtečkou. Kvůli absenci interpunkčních znamének často dochází k tomu, že hranice vět nejsou snadno rozlišitelné.

Výsledky analýz považujeme za přínosné pro pedagogickou praxi – pro všechny učitelé českého jazyka je důležité, aby věděli, jakým způsobem se jejich žáci vyjadřují v prostředí mimo školu, v prostředí sociálních sítí. Se získanými výsledky mohou dále pracovat ve svých hodinách a zaměřit se na nejproblematictější jevy (například psaní čárek, použití trojtečky a podobně).

Je však jasné, že internetová komunikace v prostředí sociálních sítí se neustále vyvíjí a proměňuje, proto by bylo vhodné věnovat se podrobně tomuto tématu i v budoucnosti.

10 Použitá literatura a internetové zdroje

BAUER, Jaroslav a Miroslav GREPL. *Skladba spisovné češtiny*. 3. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980.

CARLSON, Nicholas. How Facebook Was Founded. In: *Business Insider* [online]. 2010 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://www.businessinsider.com/how-facebook-was-founded-2010-3#we-can-talk-about-that-after-i-get-all-the-basic-functionality-up-tomorrow-night-1>

ČECHOVÁ, Marie et al. *Současná česká stylistika*. Vyd. 1. Praha: ISV nakladatelství, 2003. ISBN 8086642003.

ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. 2. vyd. Olomouc: Rubico, 2008. ISBN 978-80-7346-093-8.

ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 4., V Karolinu 2., dopl. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1946-0.

DANEŠ, František, Miroslav GREPL a Zdeněk HLAVSA. *Mluvnice češtiny*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1987.

DOWNING, Douglas. *Dictionary of computer and Internet terms*. 10th ed. Hauppauge, NY: Barron's Educational Series, c2009. Barron's business guides. ISBN 0764141058.

GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998. ISBN 80-7198-281-4.

GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Skladba spisovné češtiny*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989.

GREPL, Miroslav et al. *Příruční mluvnice češtiny*. 1. vyd. Editor Petr KARLÍK, editor Marek NEKULA, editor Zdenka RUSÍNOVÁ. Praha: Lidové noviny, 1995. ISBN 8071061344.

HIRSCHOVÁ, Milada. *Syntaktické rozbory*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1992. ISBN 8070671351.

HOLOUŠOVÁ, Drahomíra a Milena KROBOTOVÁ. *Diplomové a závěrečné práce*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1237-3.

HUBÁČEK, Jaroslav, Eva JANDOVÁ a Jana SVOBODOVÁ. *Čeština pro učitele*. Vyd. 3. Opava: Vademecum Bohemiae, 2002. ISBN 80-86041-33-6.

CHLOUPEK, Jan. Slovosledný aspekt mluvené řeči. In: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*. 1980.

JANDOVÁ, Eva. *Čeština na WWW chatu*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2006. ISBN 80-7368-253-2.

JANDOVÁ, Eva. *Konverzace na WWW chatu*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2007. ISBN 80-7368-254-0.

KROBOTOVÁ, Milena. *Úvod do české stylistiky*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001. ISBN 80-244-0315-3.

KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v e-komunikaci*. Vyd. 1. Olomouc: Hanex, 2007. ISBN 978-80-85783-78-0.

Anotace

Jméno a příjmení:	Nikola Šimková
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Jana Kusá, Ph.D.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Písemný projev mládeže v prostředí sociálních sítí s důrazem na stavbu vět
Název v angličtině:	The written language of the youth on social networks with the emphasis on sentence structures
Anotace práce:	Práce je zaměřena na analýzu písemného projevu mládeže v prostředí sociálních sítí s důrazem na stavbu vět. Cílem je posoudit současný stav písemného projevu mládeže na sociálních sítí z hlediska syntaxe a identifikovat syntaktické prostředky typické pro toto prostředí.
Klíčová slova:	Sociální sítě, písemný projev, internetová komunikace, syntax, syntaktické prostředky
Anotace práce v angličtině:	The thesis deals with the syntactic analysis of the written discourse of teenagers in the social networking environment. The aim is to assess the state of teenager's written discourse on social networks with respect to syntax and to identify the syntactic devices typical for said environment.
Klíčová slova v angličtině:	Social networks, written discourse, internet communication, syntax, syntactic devices
Rozsah práce:	47 s.
Jazyk práce:	čeština